herpy

AGAMER

Uromastyx ocellata

Uromastyx ocellata er en liten, kompakt piggstjertagame fra steinørkenene rundt den sørlige delen av Rødehavet. Ryggen er prydet med lyse øyeflekker, og hannen er mer fargesprakende enn hunnen. Arten blir 25-30 cm, lever av planter og graver seg ned i et dypt, tørt bunnsubstrat. Den krever et varmt, tørt terrarium med kraftig UVB og forveksles lett med de nærmeste slektningene sine.

Familie: Agamidae Engelsk: Ocellated Spinytail Tidligere navn: *Uromastyx ocellatus; Aporoscelis princeps* Publisert 16. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**25-30 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**15-25 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Klippelevende, bakkelevende og gravende**
Biotop	**Ørken, halvørken og klippeterreng**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**120 × 60 × 60 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**27-32 °C**
Varmeplass	**50-55 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**20-30 %**
Vann	**Vannskål**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-sone 3
Kosthold	**Planter**
Holdes	**Alene eller parvis**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kjønnsmoden	**36-60 mnd.**
Kullstørrelse	**4-20 egg**
Inkubasjon	**60-70 dager** ved 33-34 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
EU-vedlegg	**Vedlegg B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Uromastyx ocellata er en av de mindre artene i slekten: en kraftig bygd agame med kort, bred kropp, korte bein, rundt hode og en flat hale med kranser av spisse skjell. Halen brukes som vern og til å sperre inngangen til hulen. Klørne er kraftige og egnet til graving. Voksne dyr blir 25-30 cm til sammen, hvorav halen er knapt halvparten, og de veier omtrent 225 g.

Ryggen har lyse øyeflekker, som har gitt arten navnet: latin *ocellus* betyr 'lite øye'. Hannene er mer fargesprakende enn hunnene, med blå, grønne eller rødlige toner og gule eller oransje flekker, mens hunnene er lysere og mattere og ofte litt større. Fargene skifter med varme og lys.

Arten ble beskrevet i 1823. Den har tidligere omfattet *U. macfadyeni* og *U. ornata* som underarter, men begge regnes nå som selvstendige arter. Dyr i handelen under navnet *U. ocellata* kan derfor tilhøre en av de to andre. Opprinnelsen er det beste holdepunktet: *U. ornata* lever i det østlige Egypt, på Sinai og på Den arabiske halvøy, og *U. macfadyeni* lever bare i det nordvestlige Somalia, hvor den overlapper med *U. ocellata*, men er mindre, opptil omtrent 22 cm. Sjekk dyrets opprinnelse og utseende før du kjøper.

Voksne dyr er rolige og sitter store deler av dagen i solen. Arten er best som et dyr man ser på, ikke et man håndterer mye. Stellet av akkurat denne arten er bare sparsomt beskrevet, så tallene for klima, avl og rugning er lånt fra den nærstående *U. ornata*, som den tidligere ble regnet sammen med.

Utbredelse og leveområde

Uromastyx ocellata lever i det nordøstlige Afrika: i det sørøstlige Egypt, det nordlige Sudan, Eritrea, Djibouti, det østlige Etiopia nær grensen til Somalia og det nordvestlige Somalia. Typelokaliteten er oppgitt som 'Nubia', et område som i dag for det meste ligger i Sudan.

Utbredelsen følger Rødehavet og Adenbukta og strekker seg inn i de tørre strøkene bak kysten. Bestandens størrelse er ikke kjent; arten regnes som ikke truet (LC).

> **Naturlig utbredelse:** Egypt, Sudan, Eritrea, Djibouti, Etiopia og Somalia.

LEVEOMRÅDE

Arten lever i varme, tørre steinørkener og steinete halvørkener, hvor sommerdagene er svært varme og nedbøren er sparsom. Den er dagaktiv, graver huler i fast jord eller mellom steiner og får mesteparten av vannet sitt gjennom plantene. Den lever enkeltvis eller i små grupper.

Hulen gir ly mot middagsheten og rovdyr og har et kjøligere og fuktigere mikroklima enn overflaten. Hos den nærstående *U. aegyptia* er det i gjennomsnitt 6 °C kjøligere 30 cm under inngangen enn utenfor. Føden er nesten utelukkende planter.

Arten går ikke i egentlig dvale, men er mindre aktiv i vintermånedene. Hvor lenge hvileperioden varer, er ikke kjent.

Les mer: Vinterdvale og årstider

Stell

TERRARIET

Et voksent dyr trenger et terrarium på minst 120 × 60 × 60 cm (lengde × bredde × høyde), og større er bedre. Det er større enn de fleste glassterrarier tilbyr, så velg et terrarium i tre, PVC eller plast med glassfront eller åpne dører. Tre faste sider gir ro, særlig for nyinnkjøpte dyr. Ungene trives i samme størrelse, fordi de trenger den samme temperaturgradienten som de voksne.

Bunnen graves i og må derfor være dyp: minst 10 cm fin sand eller sandholdig jord. En blanding av halvparten sand, 30 % jord uten gjødsel og 20 % leire holder gangene oppe. Hold de øverste par centimeterne tørre, og fukt bare litt i dybden. Unngå kalksand og knuste valnøttskall, som kan gi tarmtetthet. Avføring og urinsyre fjernes daglig, og bunnsubstratet skiftes helt hver 3.-4. måned. Syke eller skadde dyr flyttes midlertidig over på tørkepapir.

Terrariet skal ha god ventilasjon, helst med nettlokk. Bygg solplassen av flate steiner eller skifer under varmelampen, gjerne som en stabel med mellomrom, slik at dyret kan krype inn og velge temperaturen sin. Fest steinene slik at de ikke velter når dyret graver under dem. Gi minst tre skjul per dyr, fordelt mellom den varme og den kjølige siden. Varmelamper skjermes slik at dyret ikke kan berøre dem. Hold ett dyr i hvert terrarium, og hold aldri forskjellige arter av *Uromastyx* sammen.

Les mer: Varme og temperatur

TEMPERATUR

Solplassen skal ha en overflatetemperatur på 50-55 °C, målt med et infrarødt termometer rett under lampen. Den kjølige siden ligger på 27-32 °C. Varmen skal komme ovenfra, for eksempel fra en halogenspot på 100 W omtrent 25-30 cm over solplassen, aldri fra en varmematte under bunnen: dyret flytter seg ikke i tide fra en for varm bunn og kan bli forbrent. Er solplassen for varm eller for kald, så juster med en dimmer eller ved å heve eller senke steinene.

Om natten slås varmen av, og temperaturen kan falle til romtemperatur, omtrent 18-22 °C. Dyret skal hele tiden kunne trekke seg unna varmen.

En egentlig vinterdvale er ikke nødvendig. Vil du gi en rolig periode i vintermånedene, så kort ned dagslengden til 8-10 timer, og la solplassen ligge på 40-45 °C i noen uker, uten at dyret tvinges til å faste. Hold alltid øye med vekten.

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten skal være lav, omtrent 20-30 %, målt ved bunnen på den kjølige siden. Vedvarende høy luftfuktighet gjør dyret sykt, så ikke sprøyt terrariet. Bunnen fuktes bare litt i dybden slik at gangene holder og hulene får et fuktigere mikroklima, mens de øverste centimeterne er tørre.

Dyret får nesten alt vannet sitt gjennom fôret og drikker sjelden. En liten skål med friskt vann skader ikke i et godt ventilert terrarium og kan hjelpe tynne eller nyinnkjøpte dyr. Skift vannet daglig.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og trenger kraftig lys. Bruk en LED-lampe eller et lysrør på ca. 6500 K som dagslys, adskilt fra varmen; dyrene er mer aktive og spiser bedre med det. UVB er nødvendig: arten hører til Ferguson-sone 3, og et T5 HO-rør på 12-14 % over omtrent halvparten av terrariets lengde på den varme siden skal gi en UV-indeks på 4,5-6 ved solplassen. Rørets avstand avhenger av om det sitter over eller under nettet; kontroller med en UV-måler. Bytt rørene etter 6-12 måneder eller etter produsentens anvisning. Dagen er 12 timer om sommeren og kortere om vinteren.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Uromastyx ocellata er planteeter. Omtrent 90 % av føden skal være bladgrønt og blomster, ca. 5 % harde grønnsaker og ca. 5 % tørrfôr. Varier mellom salatblandinger, ruccola, løvetannblader, endivie, pak choi, kålrotblader og litt grønnkål, og gi spiselige blomster som løvetann, hibiskus, rosenblader og blomkarse, gjerne fra egen hage og alltid uten sprøytemidler. Høy og gress blir også spist. Harde grønnsaker som squash, gulrot og erter rives fint.

Frø og belgfrukter hører naturlig med: tørkede, knuste linser og hvit hirse gir protein og fett, men fører til fedme hvis de gis oftere enn én gang i uken, og i små mengder. Ungdyr under seks måneder får ingen frø. Frukt er en sjelden godbit, høyst et lite stykke én gang i måneden. Insekter er ikke nødvendige; en enkelt melorm eller superorm som er støvet inn, kan gis av og til.

Ungdyr fôres hver dag med så mye de kan spise, og voksne fôres 4-5 ganger i uken. Dryss maten med kalk og et vitamintilskudd to ganger i uken. Bipollen gis ofte i altfor store mengder; la heller blomstene dekke behovet.

Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Voksne dyr er rolige og stasjonære, men territoriale overfor artsfrender, særlig hanner overfor hanner. Hold dem enkeltvis. Et par kan bare holdes sammen i et terrarium som er minst dobbelt så stort som minimumet, og selv da er det ingen garanti. Ungdyr er mindre territoriale og kan holdes sammen til de nærmer seg kjønnsmodenhet.

Et nytt dyr skal ha fred de første ukene. Oppdrettede dyr venner seg raskest til det, mens villfangede kan bruke opptil seks måneder. Har dyret ikke spist etter to uker, skal en veterinær se på det. Ikke håndter dyret under tilvenningen, utover veiing. Etterpå kan du tilby fôr fra hånden. Nærm deg langsomt og alltid nedenfra, aldri ovenfra, for det ligner en rovfugl. Ta dyret opp ved å løfte det forsiktig nedenfra og støtte kroppen. Hold dyret utenfor terrariet i høyst én time om gangen, fordi det trenger varmen. Veg dyret én gang i måneden, og oppsøk veterinær ved stort vekttap. Vask hendene etter kontakt, for krypdyr kan bære salmonella.

Les mer: Karantene og hygiene

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hannen er mer fargesprakende og har som regel et bredere hode, mens hunnen er lysere og ofte litt større. Voksne hunner blir pæreformede. Hannens farger er sterkest i parringstiden.

Arten blir kjønnsmoden i 3-5-årsalderen. Sett bare velnærte, fullvoksne dyr i avl.

PARRING

Paret holdes sammen hele året i et stort terrarium, eller hunn og hann settes sammen i en periode når begge er i god kondisjon. En kjølig periode med kortere dager og lavere temperatur setter normalt i gang paringslysten hos piggstjertagamer; om den er nødvendig for akkurat denne arten, er ikke kjent.

Hannen nikker med hodet eller vipper med bakkroppen og sirkler deretter rundt hunnen. En hunn som ikke er klar, vender seg om på ryggen. Under paringen biter hannen seg fast i hunnens nakkefold; selve paringen varer få minutter. Pass på at hunnen ikke blir skadet, og skill dyrene hvis det går for langt.

EGGLEGGING OG KULL

Hunnen legger eggene 4-6 uker etter en vellykket paring. Kullet er på 4-20 egg avhengig av hunnens størrelse, alder og helse; for en liten art som denne ligger det trolig i den lave enden. Sett en legekasse med en blanding av sand og jord inn på den kjølige siden i god tid, slik at hunnen venner seg til den. Bruker hun den ikke, så flytt den til den varme siden. Jorden skal være så fuktig at gangen holder.

Etter eggleggingen er hunnen tydelig tynnere. Gi henne ro, rikelig med fôr og eventuelt en elektrolyttløsning uten smak. Hun tar som regel igjen mesteparten av vekten og spiser og soler seg normalt innen 1-2 uker.

INKUBASJON

Grav eggene forsiktig opp med hansker på, og legg dem i samme stilling som de lå i, i en lukket beholder med fuktig perlitt som er akkurat fuktig nok til å klumpe seg når man klemmer den. Legg dem et par centimeter fra hverandre. Etter 1-2 dager skal det være dugg på sidene av beholderen; ellers tilsettes litt vann. Veg beholderne én gang i uken for å følge fordampningen.

Ved 33-34 °C klekkes eggene etter 60-70 dager. Høyere temperatur gir kortere rugetid.

OPPDRETT AV UNGER

Ungene holdes enkeltvis eller i små grupper i terrarier med samme solplass og temperaturgradient som de voksne, eller i store plastkasser. Gi dem mange skjul. Bunnen er tørkepapir, fliser eller bar bunn til ungene er minst ett år.

Ungene får de samme grønne plantene og blomstene som de voksne, finsnittet, og fôres hver dag. Frø og tørkede belgfrukter gis først fra seks måneders alder. Tynne eller uttørkede unger kan tilbys vann. Skill ungene før de blir kjønnsmodne.

Helse og vanlige feil

De fleste problemer skyldes for lite varme eller UVB, for høy luftfuktighet og feil kosthold:

- Beinskjørhet (sekundær nutrisjonell hyperparatyreoidisme) ved for lite UVB, kalk og D3.
- Luftveisbetennelse og slim ved konstant høy luftfuktighet.
- Fedme ved for mange frø og for mye protein.
- Tarmtetthet ved kalksand, valnøttskall og for lav temperatur.
- Forbrenninger fra varmematter og ubeskyttede lamper.
- Parasitter hos nyimporterte dyr. Hold nye dyr i karantene i 3-6 måneder.
- Skorpete sår på leppene og huden, som hos piggstjertagamer kan skyldes bakterien *Devriesea agamarum*. Den smitter mellom agamer og krever veterinærbehandling og grundig desinfeksjon av terrariet.
- Eggleggingsvansker hos hunner uten egnet leggeplass.

Et friskt dyr er rundt og fast, har klare øyne og spiser regelmessig. Vekttap, manglende appetitt og sløvhet krever en veterinær med erfaring på krypdyr.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.